

صحبت از تدبیر نظام فکری در صورت نبود امنیت معیشتی و روانی اندیشمندان به جایی نمی‌رسد

مدیر گروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی گفت: موفقیت اندیشمندان غربی در گرد هم آوری و تنظیم علوم فلسفی، سیاسی، اجتماعی و...

مدیر گروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی گفت: موفقیت اندیشمندان غربی در گرد هم آوری و تنظیم علوم فلسفی، سیاسی، اجتماعی و... و ارائه آن به صورت منسجم و در قالب یک نظام موفق، در سایه ثروت عمومی است که برای نخبگان و فرهیختگان شان فراهم کرده و امنیت روانی و اجتماعی که برای آنها بوجود آورده اند.

حجت الاسلام دکتر سید سجاد ایزدهی در پاسخ به این سوال که چرا در حال حاضر متفکران و اندیشمندان ما نظام‌سازی مثل اندیشمندان گذشته ندارند به خبرنگار مهر گفت: عدم نظام‌سازی اندیشمندان امروز به صورت مطلق و قطعی درست نیست. به هر حال نظام‌سازی کار یک‌سویه نیست و از عهده یک نفر خارج است و باید به صورت جمعی و گروهی محقق شود. به این معنی که مجموعه ای از نظرات به هم پیوسته، جهت‌مند، متناسب با شرایط زمانی و مکانی در کنار یکدیگر قرار گیرند تا نظامی ارائه و اجرایی شود. نظام‌سازی تابع یک سری مقدمات است که اگر این مقدمات کنار هم قرار گیرد می‌توان صحبت از نظام‌سازی به میان آورد. طبیعتاً ارائه یک نظام هدفمند و جهت‌دار زمانبر است.

وی درباره اینکه متفکران امروز غربی چگونه قادر به نظام‌سازی شده اند، گفت: موفقیت اندیشمندان غربی در گرد هم آوری و تنظیم علوم فلسفی، سیاسی، اجتماعی و... و ارائه آن به صورت منسجم و در قالب یک نظام موفق، در سایه ثروت عمومی است که برای نخبگان و فرهیختگان شان فراهم کرده و امنیت روانی و اجتماعی که برای آنها بوجود آورده اند. طبیعتاً در چنین شرایطی مجموعه‌ای از دانشمندان گرد هم آمده و با هم گفت‌وگو می‌کنند تا اینکه صحبت‌هایشان جرح و تعدیل و در نهایت منجر به تولید نظام شود. این نظام به مرور مورد نقد قرار گرفته و مشکلات آن به حداقل می‌رسد و در نهایت عملیاتی می‌شود.

حجت الاسلام ایزدهی نظام‌سازی اندیشمندان امروز را در گرو علل و عواملی دانست و یادآور شد: اندیشمندان ما همچنان نیازمند این هستند که فرصت قابل توجهی در اختیارشان قرار گیرد، امکانات قابل قبولی به آنها داده شود، امنیت آنها از لحاظ معیشتی، فرهنگی و اجتماعی حفظ شود تا بتوانند تلاش جهت‌دار و هدفمندی داشته باشند و نظامی تعبیه کنند. جز با این فرایند به نظر می‌رسد صحبت از تدبیر یک نظام به جایی نمی‌رسد. در صورت تحقق این امور، اندیشمندان علوم مختلف با یکدیگر به بحث و گفتگو می‌پردازند، نظریه‌های شان را مورد نقد قرار می‌دهند، نقاط ضعف آن را از میان برداشته و قوت‌هایش را تقویت می‌کنند تا در نهایت یک نظام قابل قبول، همه‌جانبه، جهت‌دار و عملیاتی ارائه کنند.

وی افزود: به عنوان مثال با نگاهی کلی به موقعیت فقه شیعه از زمان‌های گذشته، متوجه حضور نظام‌های اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در آن می‌شویم، اما این نظام‌ها، کلان است، برای اینکه فقه شیعه در مرز و بوم مشخصی عملیاتی شود باید این نظام‌ها جزیی شود و به صورت یک قوانین مدون درآید تا بتوان از آن برای یک زمان مشخص، یک فرهنگ مشخص و یک تمدن مشخص استفاده کرد ضمن آنکه نسبت به نظام‌های رقیب نیز آن را متمایز کرد.

مدیر گروه سیاست پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی درباره فلسفه تحلیلی و پیگیری تخصصی‌تر موضوعات فکری و فلسفی تصریح کرد: در هر صورت وقتی جامعه رو به توسعه می‌رود و پیچیده‌تر می‌شود، سطح تحصیلات افزایش پیدا کرده و به مراتب شباهت نیز اضافه می‌شود. طبیعتاً در چنین شرایطی دیگر دایره‌المعارفی فکر کردن و دایره‌المعارفی جواب دادن مفید نخواهد بود. بعضی تخصص‌ها باید جزیی شده تا نقاط نامعلوم و مبهم نظریات مشخص شود. در زمان‌های گذشته این امکان وجود داشت که اندیشمندی آشنا به علوم مختلف زمان خود بود اما امروزه دیگر این امکان وجود ندارد، چراکه سطح علم به مراتب توسعه پیدا کرده است. در حال حاضر صحبت از این است که، علم بشریت روز به روز گسترده می‌شود به همین دلیل نه تنها علوم مختلف باید تخصصی شود که همان علوم تخصصی باید به صورت جزئی و تحلیلی مورد بررسی قرار گیرد.

وی افزود: نکته‌ای که در بحث تخصصی‌سازی و تعمیق اندیشه‌ها باید مدنظر قرار گیرد، این است که اگر دانش‌ها و علوم مختلف ارتباطی با هم نداشته باشند، این سطح تخصصی و عمیق به صورت جزیره در آمده و از حالت نظام‌وارگی خارج می‌شود. از همین رو باید علاوه بر دقت نظر در مورد نظام‌وارگی علوم، به حفظ پیوستگی همه اجزا و همبستگی آنها با یکدیگر توجه داشته باشیم، این در حالی است که باید دقت داشته باشیم که این اجزای پیوسته ضمن فرایند تخصصی شدن، تعمیق پیدا کنند و جهات ابهام و نیازهای ریز و جزیی آنها نیز مورد عنایت قرار گیرد. در واقع اگر بخواهیم امروزه در مورد مسائل کلی بحث کنیم و در مورد آن مسائل کلی، نظر

کلی ارائه دهیم دیگر چنین علمی قابل پذیرش نبوده و جوابگوی نیازهای امروز نیست.